

Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки

ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

**Збірник наукових праць
№10 (245)**

Київ 2021

**Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць
Вип. 10 (245). – К., 2021. – 108 с.**

Рекомендовано Вченою радою ДНДІМЕ

Протокол №5 від 29.10.2021 р.

Збірник статей присвячено науковим здобуткам молодих науковців – аспірантів та здобувачів наукових ступенів кандидата та доктора економічних наук. Він охоплює широкий спектр проблем із таких напрямів:

- макроекономічні аспекти сучасної економіки;
- інноваційно–інвестиційна політика;
- економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності;
- розвиток регіональної економіки;
- соціально–трудова проблеми.

Розраховано на науковців і спеціалістів, які займаються питаннями управління економікою та вивчають теорію та практику формування ринкових відносин в Україні.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 р. № 1643 даний збірник віднесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, категорія «Б».

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

СТУДІНСЬКА Г.Я., доктор економічних наук (головний науковий редактор)
ХОДЖАЯН А.О доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ПАСІЧНИК Ю.В. доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ЗАХАРІН С.В., доктор економічних наук, с.н.с. (заступник наукового редактора)
АЛЕКСЄЄВ І.В., доктор економічних наук, професор
НЕБОТОВ П.Г., кандидат економічних наук, директор
ВАРНАЛІЙ З.С., доктор економічних наук, професор
ГУЖВА І.Ю., доктор економічних наук
ПИПА В.І., доктор економічних наук, професор
КИЗИМ М.О., доктор економічних наук, професор, член–кор НАНУ
КУЛЬПІНСЬКИЙ С.В., доктор економічних наук
КОРНЄЄВ В.В., доктор економічних наук, професор
КРАСКЕВИЧ В.Є., доктор технічних наук, професор
ЛОПУШНЯК Г.С., доктор економічних наук, професор
КИЧКО І.І., доктор економічних наук, професор
ШОСТАК Л.Б., доктор економічних наук, професор
ГАРБАР Ж.В., доктор економічних наук, доцент, професор
ЧЕРКАШИНА К.Ф., кандидат економічних наук, доцент
ІВАНОВ Є.І., кандидат економічних наук (відповідальний секретар)

МІЖНАРОДНА РЕДАКЦІЙНА РАДА

АГНЕСЦКА ДЗЮБІНСЬКА, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту підприємства
АДАМ САМБОРСЬКІ, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце Польща, кафедра менеджменту підприємства
АНАТОЛІЙ ЗІНОВІЙОВИЧ КОРОБКІН, доцент, к.е.н, завідувач кафедри економічних і правових дисциплін, ЗО «Білоруський торгово–економічний університет споживчої кооперації», Білорусь, Гомель
ВІРГІНІЯ ЮРЕНІЄНЕ, професор, доктор наук, завідувач кафедри філософії та культурології, Каунаський факультет, Вільнюський університет, Литва
ГОРБОВИЙ АРТУР ЮЛІАНОВИЧ, професор, доктор технічних наук, Словацька Академія аграрних наук, член відділення економіки та менеджменту, (Словацька республіка)
ДІАНА СПУЛБЕР, доктор філософії, Університет Генуї, асистент професора кафедри філософії суспільств, м. Генуя (Італія)
ІВАН ТЕНЕВ ДМИТРОВ, професор, доктор економічних наук, Університет «проф. д–р Асен Златаров», завідувач кафедри економіки і управління, м. Бургас (Болгарія)
МІТАР ЛУТОВАЦ, професор, доктор технічних наук, Університет Уніон ім. Миколи Тесла, факультет індустріального управління, завідувач кафедри технологій, м. Белград (Сербія)
ЮРАЙ СІПКО, професор, доктор економічних наук, Словацька Академія наук, директор інституту економічних досліджень, м. Братислава (Словацька республіка)
СОФІЯ ВИШКОВСЬКА, професор, доктор наук, зав. кафедри організації і управління (факультет управління) Технологічно–природничий університет ім. Яна і Єнджея Снядецьких у Бидгощі, Бидгощ, Польща
СТЕФАН ДИРКА, доктор економічних наук, професор, Вища економічна школа, м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту і маркетингу. Міжнародний акредитор Міністерства науки і освіти Республіки Казахстан
ТОМАШ БЕРНАТ, професор, доктор наук, завідувач кафедри мікроекономіки, факультет економіки і менеджменту, Щецинський університет, Польща

Друковане періодичне видання «Формування ринкових відносин в Україні»

внесене в міжнародну базу даних періодичних видань:

ISSN 2522–1620

Key title: Formuvannâ rînkovih vidnosin v Ukraïni

Abbreviated key title: Form. rînkovih vidnosin Ukr.

Індексування і реферування: Україніка Наукова, Джерело

Міжнародні інформаційні та наукометричні бази даних: Google Scholar, Index Copernicus International (ICI), Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

Формування ринкових відносин в Україні, 2021. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ 22545–12445ПР від 20.02.2017 року

© Державний науково–дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки, 2021

**Государственный научно-исследовательский институт
информатизации и моделирования экономики**

ФОРМИРОВАНИЕ РЫНОЧНЫХ ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ

**Сборник научных трудов
№ 10 (245)**

Киев 2021

**Формирование рыночных отношений в Украине: Сборник научных трудов
Вып. 10 (245). К., 2021. – 108 с.**

Рекомендовано Ученым Советом ГНИИИМЭ

Протокол №5 от 29.10.2021 г.

Сборник статей посвящен научным достижениям молодых ученых – аспирантов и соискателей ученых степеней кандидата и доктора экономических наук. Он охватывает широкий спектр проблем по таким направлениям:

- макроэкономические аспекты современной экономики;
- инновационно–инвестиционная политика;
- экономические проблемы развития отраслей и видов экономической деятельности;
- развитие региональной экономики;
- социально–трудовые проблемы.

Рассчитано на ученых и специалистов, занимающихся вопросами управления экономикой и изучают теорию и практику формирования рыночных отношений в Украине.

В соответствии с Приказом Министерства образования и науки Украины от 28 декабря 2019 № 1643 данный сборник включен в Перечень научных профессиональных изданий Украины, в которых могут публиковаться результаты диссертационных работ на соискание ученых степеней доктора и кандидата наук, категория «Б».

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

СТУДИНСКАЯ Г.Я., доктор экономических наук (Главный научный редактор)
ХОДЖАЯН А.А., доктор экономических наук, профессор (заместитель научного редактора)
ПАСИЧНИК Ю.В., доктор экономических наук, профессор (заместитель научного редактора)
ЗАХАРИН С.В., доктор экономических наук, профессор, с.н.с. (заместитель научного редактора)
АЛЕКСЕЕВ И. В., доктор экономических наук, профессор
НЕБОТОВ П.Г., кандидат экономических наук, директор
ВАРНАЛИЙ Э.С., доктор экономических наук, профессор
ГУЖВА И.Ю., доктор экономических наук
ПИЛЛА В.И., доктор экономических наук, профессор
КИЗИМ Н.А., доктор экономических наук, профессор, член–корр НАНУ
КУЛЬПИНСКИЙ С.В., доктор экономических наук
КОРНЕЕВ В.В., доктор экономических наук, профессор
КРАСКЕВИЧ В.Е., доктор технических наук, профессор
ЛОПУШНЯК С., доктор экономических наук, профессор
КИЧКО И.И., доктор экономических наук, профессор
ШОСТАК Л.Б., доктор экономических наук, профессор
ГАРБАР Ж.В., доктор экономических наук, доцент, профессор
ЧЕРКАШИНА Е.Ф., кандидат экономических наук, доцент
ИВАНОВ Е.И., кандидат экономических наук (ответственный секретарь)

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

АГНЕШКА ДЗЮБИНСКА, доктор философии Экономический университет г. Катовице, Польша, профессор кафедры менеджмента предприятия
АДАМ САМБОРСКИЙ, доктор философии Экономический университет г. Катовице, Польша, профессор кафедры менеджмента предприятия
АНАТОЛИЙ ЗИНОВЬЕВИЧ КОРОБКИН, доцент, к.э.н., заведующий кафедрой экономических и правовых дисциплин ЗО «Белорусский торгово–экономический университет потребительской кооперации», Беларусь, Гомель
ВИРГИНИЯ ЮРЕНИЕНЕ, профессор, доктор наук, заведующий кафедрой философии и культурологии, Каунасский факультет, Вильнюсский университет, Литва
ГОРБОВ АРТУР ЮЛИАНОВИЧ, профессор, доктор технических наук, Словацкая Академия аграрных наук, член отделения экономики и менеджмента, (Словакия)
ДИАНА СПУЛБЕР, доктор философии, Университет Генуи, ассистент профессора кафедры философии обществ, г. Генуя (Италия)
ИВАН ТЕНЕВ ДМИТРОВ, профессор, доктор экономических наук, Университет «проф. д–р Асен Златаров», заведующий кафедрой экономики и управления, г. Бургас (Болгария)
МИТАР ЛУТОВАЦ, профессор, доктор технических наук, Университет Унион им. Николая Тесла, факультет индустриального управления, заведующий кафедрой технологий, г. Белград (Сербия)
ЮРАЙ СИПКО, профессор, доктор экономических наук, Словацкая Академия наук, директор института экономических исследований, г. Братислава Словакия)
СОФИЯ ВИШКОВСКАЯ, профессор, доктор наук, заведующий кафедрой организации и управления (факультет управления) Технически–естественной университет им. Яна и Енджея Снядецкий в Быдгоще, Быдгощ, Польша
СТЕФАН ДЫРКА, доктор экономических наук, профессор, Высшая экономическая школа в Катовице Польша, профессор кафедры менеджмента и маркетинга. Международный аккредитор Министерства науки и образования Республики Казахстан
ТОМАШ БЕРНАТ, профессор, доктор наук, заведующий кафедрой микроэкономики, факультет экономики и менеджмента, Щецинский университет, Польша

Печатное периодическое издание «Формирование рыночных отношений в Украине»

Внесено в международную базу данных периодических изданий:

ISSN 2522–1620

Key title: Formuvannâ rinkovih vidnosin v Ukraïni

Abbreviated key title: Form. rinkovih vidnosin Ukr.

Индексирование и реферирование: «Украиника Наукова», «Джерело»

Международные информационные и наукометрические базы данных: Google Scholar, Index Copernicus International (ICI), Национальная библиотека Украины имени В.И. Вернадского.

Формирование рыночных отношений в Украине, 2021. Свидетельство о государственной регистрации печатного средства массовой информации Серия КВ 22545–12445ПР от 20.02.2017 года

© Государственный научно–исследовательский институт информатизации и моделирования экономики, 2021

State Scientific Research Institute of Informatization and Economic Modeling

MARKET RELATIONS DEVELOPMENT IN UKRAINE

**Collection of scientific works
№10 (245)**

Kyiv 2021

**Market Relations Development in Ukraine: Collection of scientific works
Volume 10 (245). K., 2021. – 108 p.**

Recommended by the Academic Council SSRIEM

Protocol No. 5 dated October 29, 2021

The collection of articles is devoted to scientific achievements of young scientists – graduate students and candidates for scientific degrees of Ph.D and doctor of economic sciences. It covers a wide range of issues in these areas:

- Macro–economic aspects of modern economy;
- Innovation and investment policy;
- Economic issues of industries and types of economic activity development;
- Development of a regional economy;
- Social–labor problems.

Collection of works is focused on scientists and specialists dealing with economic management and those, who learn the theory and practice of market economy in Ukraine.

According to the Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 1643 of December 28, 2019, this collection is included in the List of scientific professional editions of Ukraine in which the results of the dissertation works for obtaining the scientific degrees of doctor and candidate of sciences, category «B» can be published.

EDITORIAL BOARD

G. STUDINSKA, Doctor of Economics, (Chief Scientific Editor)
A. KHODZHAIAN, Doctor of Economics, Professor (Deputy Editor in Chief)
Y. PASICHNYK, Doctor of Economics, Professor (Deputy Editor in Chief)
S. ZAKHARIN, Doctor of Economics, Professor, Senior Researcher (Deputy Editor in Chief)
I. ALEKSEEV, Doctor of Economics, Professor
P. NEBOTOV, Candidate of Science, Director
Z. VARNALIY, Doctor of Economics, Professor
I. GUZHVA, Doctor of Economics
V. PYLA, Doctor of Economics, Professor
M. KYZYM, Doctor of Economics, Professor, member of the NASU
S. KULPINSKY, Doctor of Economics
V. KORNEEV, Doctor of Economics, Professor
V. KRASKEVICH, Doctor of Technical Sciences, Professor
H. LOPUSHNIAK, Doctor of Economics, Professor
I. KYCHKO, Doctor of Economics, Professor
L. SHOSTAK, Doctor of Economics, Professor
Z. HARBAR, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
K. CHERKASHYNA, Ph.D, Economic Sciences, Assistant Professor
Ye. IVANOV, Candidate of Science (Economics) (executive secretary)

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

AGNESHKA DZYUBINSKAYA, Doctor of Philosophy, Economic University of Katowice, Poland, Professor of the Department of Management of the Enterprise
ADAM SAMBORSKI, Ph.D., Economic University of Katowice, Poland, Professor of the Department of Enterprise Management
ANATOLIY ZINOVYOVICH KOROBKIN, Associate Professor, Ph.D, Head of the Department of Economic and Legal Disciplines of the Belarusian Trade and Economic University of Consumer Cooperatives, Belarus, Gomel
VIRGINIA YURENIENE, Professor, Doctor of Science, Head of the Department of Philosophy and Culturology, Kaunas Faculty, Vilnius University, Lithuania
GORBOVY ARTHUR YULIANOVICH, Professor, Doctor of Technical Sciences, Slovak Academy of Agrarian Sciences, member of the Department of Economics and Management, (Slovakia)
DIANA SPULBER, Ph.D., University of Genoa, Assistant Professor, Department of Philosophy of Societies, Genoa (Italy)
IVAN TYNEV DMITROV, Professor, Doctor of Economics, University «Prof. Dr. Asen Zlatarov, Head of the Department of Economics and Management, Burgas (Bulgaria)
MITAR LUTOVATS, Professor, Doctor of Technical sciences, UNION UNIV. Mykola Tesla, Faculty of Industrial Management, Head of Technology Department, Belgrade (Serbia)
YURAY SIPKO, Professor, Doctor of Economics, Slovak Academy of Sciences, Director of the Institute for Economic Research, Bratislava, Slovakia)
SOFIA VISHKOVSKA, Professor, Doctor of Sciences, Head of Department of Organization and Management, UTP University of Science and Technology, Bydgoszcz, Poland
STEFAN DIRKA, Doctor of Economics, Professor, Higher Economics School in Katowice Poland, Professor of Management and Marketing Department. International accredited by the Ministry of Science and Education of the Republic of Kazakhstan
TOMASH BERNAT, Professor, Doctor of Science, Head of the Department of Microeconomics, Faculty of Economics and Management, Szczecin University, Poland

Printed periodical «Market Relations Development in Ukraine»

Included in the international database of periodicals:

ISSN 2522–1620

Key title: Formuvannâ rinkovih vidnosin v Ukraïni

Abbreviated key title: Form. rinkovih vidnosin Ukr.

Indexing and reviewing: Ukrainika Naukova, Dzherelo

International information and scientometric data base: Google Scholar, Index Copernicus International (ICI), National Library of Ukraine after V.I. Vernadskiy

Market Relations Development in Ukraine, 2021. Certificate of state registration of printed mass media Series KB 22545–12445 PR from 02.20.2017

© State Research Institute of Informatization and Economic Modeling, 2021

Ретроспективний аналіз наукових досліджень з проблем інтеграції підприємств та формування підприємницьких структур

Предметом дослідження є теоретичні та методичні основи інтеграції підприємств та формування підприємницьких структур.

Метою дослідження є визначення

Методи дослідження. При написанні статті використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження економічних явищ і процесів щодо формування та розвитку підприємницьких структур.

Результати роботи. Проаналізовано дисертаційні дослідження, в яких розглядаються проблеми інтеграції підприємств та формування підприємницьких структур за період 2000–2020 років. З'ясовано, що найбільшу кількість досліджень в цьому напрямі становлять дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Узагальнено проблеми, які розглядали науковці в своїх дослідженнях на макро-, мезо- та мікрорівнях. Сформована структура тематичних проблем дисертаційних досліджень за період 2000–2020 роки. Виявлена тенденція формування окремих наукових осередків з даної проблематики. Узагальнено наукові центри із захисту дисертацій економічного спрямування у даному напрямі. Проведено аналіз об'єктів дисертаційних досліджень.

Галузь застосування результатів. Економіка, інноваційний менеджмент, управління підприємством, стратегічне управління.

Висновки. З'ясовано, що найбільші наукові осередки сконцентровані у м. Києві, м. Харкові, м. Львові. Визначено, що найбільшими науковими центрами, що досліджують проблеми інтеграції підприємств є ННЦ «Інститут аграрної економіки» м. Київ та Харківський національний економічний університет. Дослідивши різні підходи та об'єкти дисертаційних досліджень науковців до проблеми інтеграції підприємств та формування підприємницьких структур, зроблено висновки про те, що дана проблема є актуальною і потребує подальшого детального вивчення та розробки відповідних моделей та механізмів інтеграції.

Ключові слова: інтеграція, проблеми інтеграції підприємств, інтегровані структури бізнесу, підприємницькі структури, дисертаційні дослідження.

ШАЦКАЯ З.Я.

ШАЦКАЯ М.С.

Ретроспективный анализ научных исследований проблем интеграции компаний и формирование предпринимательских структур

Предметом исследования являются теоретические и методические основы интеграции предприятий и формирования предпринимательских структур.

Целью исследования является определение наиболее актуальных проблем интеграции предприятий и формирования предпринимательских структур в современных условиях, которые исследуют отечественные ученые.

Методы исследования. При написании статьи использованы общенаучные и специальные методы исследования экономических явлений и процессов по формированию и развитию предпринимательских структур.

Результаты работы. Проанализированы диссертационные исследования, в которых рассматриваются проблемы интеграции предприятий и формирования предпринимательских структур за период 2000–2020 годов. Установлено, что наибольшее количество исследований в этом на-

правления составляют диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук. Обобщены проблемы, которые рассматривали ученые в своих исследованиях на макро-, мезо- и микроуровнях. Сформирована структура тематических проблем диссертационных исследований за период 2000–2020 годы. Выявлена тенденция формирования отдельных научных центров по данной проблематике, крупнейшие из которых сконцентрированы в г. Киеве, г. Харькове, г. Львове. Обобщены центры по защите диссертаций экономической направленности в данном направлении, крупнейшими из которых является ННЦ «Институт аграрной экономики» г. Киев и Харьковский национальный экономический университет. Проведен анализ объектов диссертационных исследований.

Область применения результатов. Экономика, инновационный менеджмент, управление предприятием, стратегическое управление.

Выводы. Установлено, что наибольшие научные центры сконцентрированы в г. Киеве, г. Харькове, г. Львове. Определено, что самыми научными центрами, исследующие проблемы интеграции предприятий является ННЦ «Институт аграрной экономики» г. Киев и Харьковский национальный экономический университет. Исследовав различные подходы и объекты диссертационных исследований ученых к проблеме интеграции предприятий и формирования предпринимательских структур, сделан вывод о том, что данная проблема является актуальной и требует дальнейшего детального изучения и разработки соответствующих моделей и механизмов интеграции.

Ключевые слова: интеграция, проблемы интеграции предприятий, интегрированные структуры бизнеса, предпринимательские структуры, диссертационные исследования.

SHATSKA Z.Y.
SHATSKA M.S.

Retrospective analysis of scientific research on the problems of enterprise integration and formation of entrepreneurial structures

The subject of the research is the theoretical and methodological foundations of the integration of enterprises and the formation of entrepreneurial structures.

The aim of the study is to identify the most pressing problems of enterprise integration and the formation of entrepreneurial structures in modern conditions, which are studied by domestic scientists.

Research methods. When writing the article, general scientific and special methods of researching economic phenomena and processes for the formation and development of entrepreneurial structures were used.

Results of work. Analyzed thesis research, which examines the problems of enterprise integration and the formation of entrepreneurial structures for the period 2000–2020. It has been established that the largest number of studies in this direction are dissertations for the degree of candidate of economic sciences. The problems that scientists have considered in their research at the macro, meso and micro levels are summarized. The structure of thematic problems of dissertation research for the period 2000–2020 has been formed. The tendency of the formation of separate research centers on this issue is revealed, the largest of which are concentrated in Kiev, Kharkov, Lvov. The centers for the defense of dissertations of an economic orientation in this direction are summarized, the largest of which are the NSC «Institute of Agrarian Economics» in Kiev and the Kharkov National Economic University. The analysis of the objects of dissertation research is carried out.

Scope of the results. Economics, innovation management, enterprise management, strategic management.

Conclusions. It was found that the largest research centers are concentrated in Kyiv, Kharkiv, Lviv. It is determined that the largest research centers that study the problems of enterprise integration are the NSC «Institute of Agrarian Economics» in Kyiv and Kharkiv National University of Economics. After

studying various approaches and objects of dissertation research of scientists to the problem of enterprise integration and formation of business structures, it was concluded that this problem is relevant and requires further detailed study and development of appropriate models and mechanisms of integration.

Key words: *integration, problems of enterprise integration, integrated business structures, business structures, dissertation research.*

Постановка проблеми. Загострення конкуренції, нестабільність зовнішнього середовища та глобалізація світового бізнесу вимагають від підприємств постійного пошуку шляхів підвищення ефективності функціонування. Разом з тим, в умовах посилення негативних викликів зовнішнього середовища підприємству самостійно все складніше досягати підвищення ефективності функціонування, тому в сучасних умовах підприємства об'єднують свою діяльність, створюючи складні інтегровані структури бізнесу або підприємницькі структури. Саме тому проблема інтеграції підприємств є дуже актуальною і передбачає вирішення цілого ряду завдань, пов'язаних формуванням, функціонуванням та розвитком інтегрованої структури, пошуком шляхів підвищення ефективності її діяльності.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Враховуючи багатоплановість проблем інтеграції підприємств та різних аспектів формування підприємницьких структур, зазначене питання розглядається вітчизняними науковцями, що підтверджується захищеними дисертаційними дослідженнями за період 2000–2020 років саме: Данкевич Є.М. (2014) [3], Ватаманюк–Зелінська У.З. (2016) [1], Горбатов В.М. (2006) [2], Захарченко Н.В. (2019) [4], Маслій Н.Д. (2019) [6], Мягих І.М. (2015) [8], Ніфатова О.М. (2018) [9], Пилипенко А.А. (2009) [10], Скопенко Н.С.

(2012) [11], Струтинська І.В. (2020) [12]. Дисертаційні дослідження вітчизняних науковців з питань інтеграції підприємств та формування підприємницьких структур демонструють широке коло сучасних проблем організації та забезпечення ефективності їх діяльності. Однак, доцільно провести комплексне дослідження захищених дисертацій та виявити подальші перспективні питання для наукових досліджень.

Виклад основного матеріалу. Проблеми інтеграції підприємств та формування підприємницьких структур розглядаються науковцями починаючи з 2000 року і залишаються актуальним протягом 20 років (рис. 1). З проаналізованих даних видно, що із масиву дисертацій кількість досліджень на здобуття наукового ступеня доктора наук становить 28,5%, кандидата наук – 71,5 %.

Поштовхом до дослідження цієї проблематики став перехід України до ринкових умов господарювання, надання підприємствам самостійності діяльності, їх вихід на світові ринки. Починаючи з 2006 року дана проблематика набула підвищеного інтересу науковців. В останні роки спостерігається тенденція щодо зростання кількості захищених докторських дисертацій, всього за період 2000–2020 рр. захищено 11 докторських дисертацій, з них – 5 (45,0 %) за останні чотири роки. У своїх дослідженнях науковці роз-

Рисунок 1. Динаміка кількості дисертацій за напрямом «інтеграція підприємств та формування підприємницьких структур» за період 2000–2020 роки

Джерело: розроблено авторами

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

глядали проблеми інтеграції підприємств та формування підприємницьких структур на мікрорівні:

- з розробкою спеціальних механізмів інтеграційної взаємодії підприємств, а саме: формування та використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища; організаційного механізму реструктуризації інтегрованих корпоративних структур; організаційно-економічного механізму об'єднання промислових підприємств; організаційного механізму маркетингової та логістичної діяльності інтегрованих підприємств; вартісно-орієнтованого організаційно-економічного механізму інтеграції будівельних підприємств в процесі реорганізації;

- в контексті стратегічного розвитку інтегрованих підприємств: інтеграція та ринкова взаємодія у реалізації стратегії розвитку підприємства; теоретичні основи конкурентоспроможності та розвитку інтегрованих структур бізнесу; розвиток інтегрованих структур у виноградарсько-виноробному виробництві; управління стратегічним розвитком інтегрованих аграрно-промислових формувань; інтеграційних форм розвитку підприємств сфери зв'язку та інформатизації; формування та розвиток інтегрованих суб'єктів господарювання в Україні (на прикладі підприємств харчової промисловості);

- з точки зору управління інтегрованими підприємствами: активізація інтеграційної взаємодії підприємств харчової промисловості України; організації управління інтеграційним розвитком суб'єктів господарювання; методологія управління розвитком високотехнологічних підприємств; методологічні засади управління інтегрованими бізнес-структурами авіапідприємств;

- для вирішення окремих проблем, які сприятимуть інтеграційній взаємодії та розвитку підприємств, а саме: цифрової трансформації, як імперативи інноваційного розвитку бізнес-структур; методологічних засад розвитку брендингу в інтегрованих структурах бізнесу; економічної інтеграції як засобу посилення конкурентоспроможності невеликих підприємств; інтеграції виробництва і переробки молока в підприємствах АПК; інтеграції як форми економічного партнерства між постачальниками сировини та виноробними підприємствами; інтеграційних процесів в сільськогосподарських формуваннях приміської зони; організації поточкових процесів на мережевих підприємствах в умовах інформатизації; розвитку корпоративного управління інтегрованими підприємствами аграрного сектору; організаційно-економічних засад інтеграції підприємств будівельної сфери; фінансових ресурсів промислово-фінансових груп в інвестуванні інтегрованих підприємств; моделювання розвитку малих виробничих підприємств на основі процесів взаємодії; моделювання процесів просування інноваційної продукції у вертикально-інтегрованих структурах;

- з точки зору ефективності інтеграційних процесів: ефективність об'єднання підприємств у паливно-енергетичному комплексі.

Найбільша кількість наукових досліджень здійснюється на прикладі інтеграційної взаємодії підприємств харчової промисловості та аграрного сектору України (спеціальність 08.07.02) – 27,5%, сфери зв'язку – 7,5%, будівельної сфери – 5,0%, авіаційного та паливного комплексу – по 2,5%. Така тенденція спричинена тим, що в останні роки відбувається активний процес трансформації вітчизняних сільськогосподарських підпри-

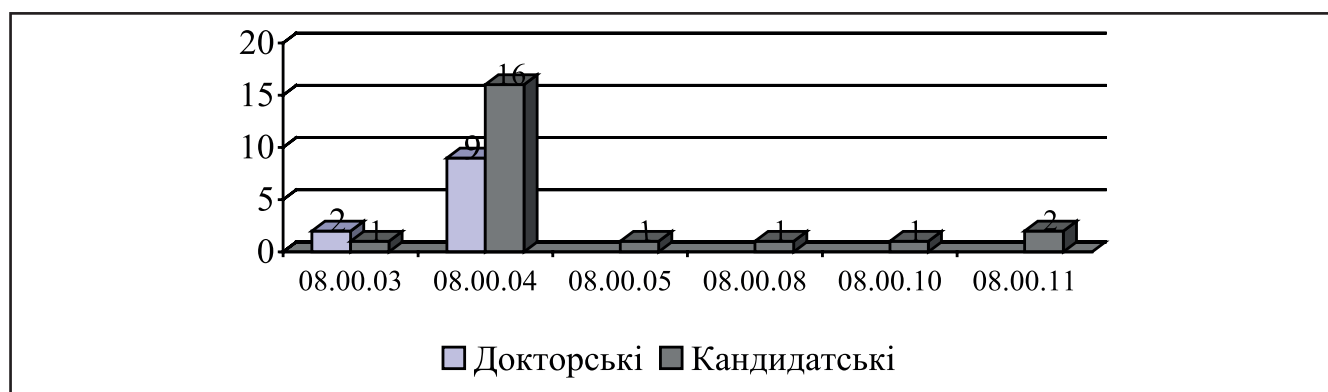

Рисунок 2. Аналіз дисертацій за напрямом «інтеграція підприємств та формування підприємницьких структур» за спеціальностями за період 2000–2020 роки

Джерело: розроблено авторами

емств у інтегровані структури, що допомагає їм краще адаптуватись в нинішніх складних умовах господарювання та кризового стану галузі. Аналіз дисертацій економічного спрямування за напрямом «інтеграція підприємств та формування підприємницьких структур» за спеціальностями за період 2000–2020 роки представлено на рис. 2.

Найбільша кількість дисертаційних досліджень проводилася за спеціальністю: 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (25 робіт); 08.00.03 – економіка та управління національним господарством (3 роботи).

Структура тематичних проблем дисертаційних досліджень за напрямом «інтеграція підприємств та формування підприємницьких структур» за період 2000–2020 роки представлена на рис. 3

У структурі дисертаційних досліджень найбільшу питому вагу займають дослідження з розробкою спеціальних механізмів інтеграційної взаємодії підприємств (5 робіт – 20%); в контексті стратегічного розвитку інтегрованих підприємств (6 робіт – 24%); з точки зору управління інтегрованими підприємствами (4 роботи – 16%); для вирішення окремих проблем, які сприятимуть інтеграційній взаємодії та розвитку підприємств (9 робіт – 36%). Найменша частина робіт присвячена оцінці ефективності інтеграційних процесів (1 робота – 4%).

При проведенні дослідження питань інтеграції підприємств та формування підприємницьких структур була виявлена тенденція формуван-

ня окремих наукових осередків з даної проблематики. Найбільша частина докторських дисертацій виконана і захищена в м. Києві (55,0%). У м. Харків виконано і захищено 18,0% докторських дисертацій. У м. Львові, м. Запоріжжі та м. Дніпропетровську виконано і захищено по 9,0% докторських дисертацій.

Найбільша частина кандидатських дисертацій виконана і захищена в м. Києві (48,0%). У м. Харків виконано і захищено 14,0% кандидатських дисертацій. У м. Одесі та м. Донецьку виконано і захищено по 10,0% кандидатських дисертацій. У м. Хмельницьку та м. Луганську виконано і захищено по 7,0% кандидатських дисертацій. У м. Львів виконано і захищено 4,0% кандидатських дисертацій. Наукові центри із захисту дисертацій економічного спрямування з питань інтеграції підприємств та формування підприємницьких структур представлено в табл. 1.

Найбільшими науковими центрами з питань інтеграції підприємств та формування підприємницьких структур є НААН України, ННЦ «Інститут аграрної економіки» м. Київ (15,0%), Харківський національний економічний університет (13,0%), Національний аграрний університет м. Київ та Одеський державний економічний університет по 8,0%, Київський національний торгово-економічний університет, Хмельницький національний університет та Інститут економіки промисловості НАН України, м. Донецьк по 5,0%.

Рисунок 3. Структура тематичних проблем дисертаційних досліджень за напрямом «інтеграція підприємств та формування підприємницьких структур» за період 2000–2020 роки

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 1. Наукові центри із захисту дисертацій економічного спрямування з питань інтеграції підприємств та формування підприємницьких структур

№ з/п	Назва ЗВО	Кількість захищених дисертацій
1	2	3
1	НААН України, ННЦ «Інститут аграрної економіки» м. Київ	6
2	Харківський національний економічний університет	5
3	Національний аграрний університет м. Київ	3
4	Одеський державний економічний університет	3
5	Київський національний торгово–економічний університет	2
6	Хмельницький національний університет	2
7	Інститут економіки промисловості НАН України, м. Донецьк	2
8	Національний університет біоресурсів і природокористування, м. Київ	1
9	Український науково–дослідний інститут продуктивності агропромислового комплексу м. Київ	1
10	Національний університет харчових технологій, м. Київ	1
11	Державний університет телекомунікацій, м. Київ	1
12	Київський національний університет технологій та дизайну	1
13	Київський національний університет будівництва і архітектури	1
14	Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана	1
15	Київський національний університет ім. Т. Шевченка	1
16	Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України м. Київ	1
17	НАН України. Інститут регіональних досліджень м. Київ	1
18	Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва	1
19	Львівський національний університет ім. І. Франка	1
20	Запорізький національний університет	1
21	Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро	1
22	Донецький національний університет	1
23	Луганський національний аграрний університет	1
24	Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля м. Луганськ	1

Джерело: розроблено авторами

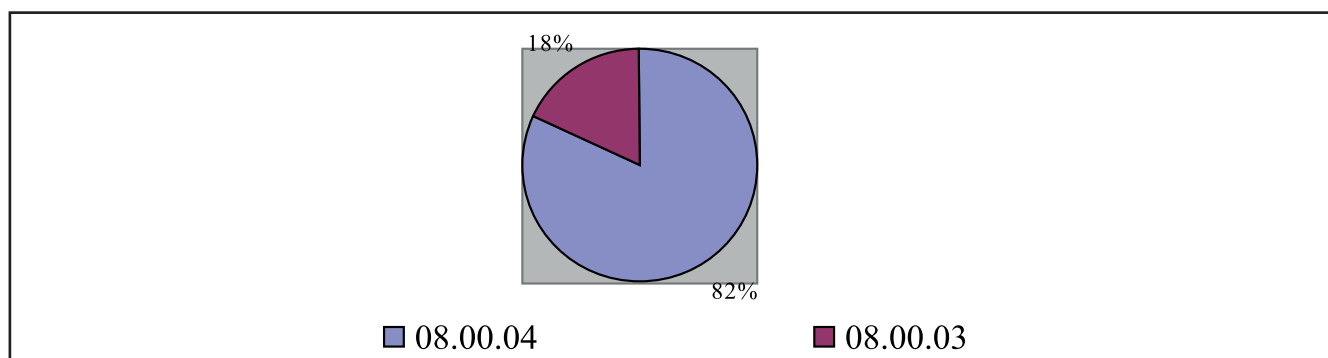

Рисунок 4. Структура дисертацій на здобуття ступеня доктора економічних наук за напрямом «інтеграція підприємств та формування підприємницьких структур» за період 2000–2020 роки

Джерело: розроблено авторами

Аналіз структури дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за напрямом «інтеграція підприємств та формування підприємницьких структур» (рис.4) показав, що більшість досліджень виконано за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управлін-

ня підприємствами (за видами економічної діяльності) (82,0%) та 08.00.03 – економіка та управління національним господарством (18,0%).

Основну увагу в докторських дисертаційних дослідженнях приділено розгляду процесів формування, функціонування та розвитку інтегрованих

структур бізнесу на вітчизняних підприємствах. Дослідження спрямовані на вирішення окремих проблем, які сприятимуть інтеграційній взаємодії та розвитку підприємств, а саме побудови стратегічного обліку в системі стратегічного менеджменту інтегрованих структур бізнесу; особливостей функціонування, розвитку та взаємодії локально організованих інтегрованих об'єднань промислових підприємств; цифровій трансформації вітчизняних бізнес-структур; конкурентної боротьби між ІСБ у новій висококонцентрованій економіці; формування фахових об'єднань, фахова відповідність, інституційна спроможність і корпоративна соціальна відповідальність як основа колективної економічної й продовольчої безпеки інтегрованих структур; формування механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища. Об'єктом дослідження в 27,0% докторських робіт було обрано підприємства аграрного сектору та харчової промисловості України.

Висновки

Розвиток економічної науки і практики в контексті інтеграційних процесів широко обговорюється ученими різних напрямів і є предметом наукових дискусій. За період з 2000 до 2020 роки в Україні захищено близько сорока дисертацій в рамках кандидатських та докторських робіт з дослідження процесів інтеграції підприємств на різних ієрархічних рівнях економіки. Підвищення активності розгляду окресленої проблематики спостерігалася у 2006 та 2009 роках, що пояснюється покращенням економічної ситуації в країні, намаганням вітчизняних підприємств посилити власний потенціал задля виходу на закордонні ринки збуту. У процесі дослідження наукових праць українських вчених встановлено, що найбільше уваги ними приділено вирішенню окремих проблем, які сприяють інтеграційній взаємодії та розвитку підприємств. Однак, на сьогоднішній день не достатньо розробленими залишаються питання розробки моделей та методів, вибору критеріїв та показників ефективності інтеграції підприємств та формування підприємницьких структур, що зумовлює актуальність подальшої розробки обраного напрямку дослідження.

Список використаних джерел

1. Ватаманюк–Зелінська У. З. Формування та використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із

урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 / Терноп. нац. техн. ун-т ім. Івана Пулюя. Тернопіль, 2016. 40 с.

2. Горбатов В. М. Теоретичні основи конкурентоспроможності та розвитку інтегрованих структур бізнесу : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.06.01 / Харківск. нац. економ. ун-т. Харків, 2006. 28 с.

3. Данкевич Є. М. Стратегія розвитку міжгалузевої інтеграції в аграрному секторі економіки : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03 / НААН України, ННЦ «Ін-т аграр. економіки». Київ, 2014. 36 с.

4. Захарченко Н. В. Методологія управління розвитком високотехнологічних промислових підприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 / Ун-т митної справи та фінансів. Дніпро, 2019. 530 с.

5. Криштопа І. І. Побудова стратегічного обліку об'єднаного бізнесу : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09 / ДВ-НЗ «Київськ. нац. ун-т ім. В. Гетьмана». Київ, 2016. 36 с.

6. Маслій Н. Д. Інтеграційні форми розвитку підприємств сфери зв'язку та інформатизації: теоретичні та методологічні аспекти : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 / Державний ун-т телекомунікацій, Київ, 2019. 710 с.

7. Міненко М. А. Фахові об'єднання в аграрно-промисловій сфері (теорія, методологія, організація) : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03 / ННЦ «Ін-т аграр. економіки». Київ, 2011. 37 с.

8. Мягких І. М. Методологічні засади управління інтегрованими бізнес-структурами авіапідприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 / Національний авіаційний ун-т. Київ, 2015. 459 с.

9. Ніфатова О. М. Методологічні засади розвитку брендингу в інтегрованих структурах бізнесу : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 / Київський національний ун-т технологій та дизайну. Київ, 2018. 459 с.

10. Пилипенко А. А. Організація управління інтеграційним розвитком суб'єктів господарювання : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 / Харк. нац. екон. ун-т. Харків, 2009. 36 с.

11. Скопенко Н. С. Інтеграційна взаємодія підприємств харчової промисловості України : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 / Нац. ун-т харч. технологій. Київ, 2012. 42 с.

12. Струтинська І. В. Цифрова трансформація як імператив інноваційного розвитку бізнес-структур : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 / Запорізький нац. ун-т. Запоріжжя, 2020. 43 с.

References

1. Vatamanyuk–Zelinska, U. Z. (2016) «Formation and use of mechanisms of integration interaction of the en-

terprises taking into account a conjuncture of the business environment», Ph.D. Thesis, Business economics, Ternopil National Technical University named after V. Pulyuya, Kyiv, Ukraine.

2. Gorbatov, V. M. (2006) «Theoretical foundations of competitiveness and development of integrated business structures», Ph.D. Thesis, Business economics, Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine.

3. Dankevych, E. M. (2014) «Strategy for the development of intersectoral integration in the agricultural sector of the economy», Ph.D. Thesis, Economics and management of the national economy, NAAS of Ukraine, NSC «Institute of Agrarian Economics», Kyiv, Ukraine.

4. Zakharchenko, N. V. (2019) «Methodology of management of development of high-tech industrial enterprises», Ph.D. Thesis, Business economics, University of Customs and Finance, Dnipro, Ukraine.

5. Kryshtopa, I. I. (2016) «Construction of strategic accounting of integrated business», Ph.D. Thesis, Accounting, analysis and audit, SHEI «Kyiv National University named after V. Hetman», Kyiv, Ukraine.

6. Masliy, N.D. (2019) «Integration forms of development of enterprises in the field of communication and informatization: theoretical and methodological aspects», Ph.D. Thesis, Business economics, State University of Telecommunications, Kyiv, Ukraine.

7. Minenko, M. A. (2011) «Professional associations in the agro-industrial sphere (theory, methodology, organization)», Ph.D. Thesis, Economics and management of the national economy, NSC «Institute of Agrarian Economics», Kyiv, Ukraine.

8. Myagkykh, I. M. (2015) «Methodological principles of management of integrated business structures of airlines», Ph.D. Thesis, Business economics, National Aviation University, Kyiv, Ukraine.

9. Nifatova, O. M. (2018) «Methodological principles of branding development in integrated business structures», Ph.D. Thesis, Business economics, Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv, Ukraine.

10. Pylypenko, A. A. (2009) «Organization of management of integration development of business entities», Ph.D. Thesis, Business economics, Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine.

11. Skopenko, N. S. (2012) «Integration interaction of food industry enterprises of Ukraine», Ph.D. Thesis, Business economics, National University of Food Technology, Kyiv, Ukraine.

12. Strutynska, I. V. (2020) «Digital transformation as an imperative of innovative development of business structures», Ph.D. Thesis, Business economics, Zaporizhia National University, Zaporizhia, Ukraine.

Дані про авторів

Шацька Зорина Ярославівна,

доцент кафедри економіки та сфери обслуговування, Київський національний університет технологій та дизайну, к.е.н., доцент, м. Київ, Україна

e-mail: shatskaya@ukr.net

Шацька Мішель Сергіївна,

бакалавр кафедри економіки та сфери обслуговування, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, Україна

e-mail: shatskaya@ukr.net

Данные об авторах

Шацкая Зорина Ярославовна,

доцент кафедры экономики и сферы обслуживания, Киевский национальный университет технологий и дизайна, к.э.н., доцент, г. Киев, Украина

e-mail: shatskaya@ukr.net

Шацкая Мишель Сергеевна,

бакалавр кафедры экономики и сферы обслуживания, Киевский национальный университет технологий и дизайна, г. Киев, Украина

e-mail: shatskaya@ukr.net

Data about the authors

Zorina Shatskaya,

Associate Professor of the Department of Economics and Services, Kyiv National University of Technologies and Design, Ph.D. in Economics, Associate Professor, St., Kyiv, Ukraine

e-mail: shatskaya@ukr.net

Zorina Mishel,

bachelor of the Department of Economics and Services, Kyiv National University of Technologies and Design, St., Kyiv, Ukraine

e-mail: shatskaya@ukr.net

Державний науково–дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки

ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Збірник наукових праць

№10 (245) 2021 р.

Періодичність – щомісячник

Головний редактор Студінська Г.Я.
Комп'ютерна верстка та дизайн Сердюк В.Л.

Підписано до друку 29.10.2021 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний
Ум. друк. аркушів 12,55.
Гарнітура Eurore. Наклад 100 прим.

Державний науково–дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки
Свідоцтво про державну реєстрацію: Серія КВ 22545–12443ПР від 20.02.2017 р.
Адреса редакції: 01014, м. Київ, бул. Дружби Народів, 38
<http://dndiime.org.ua/>, e-mail: zbornik@ukr.net

**Государственный научно–исследовательский институт
информатизации и моделирования экономики**

ФОРМИРОВАНИЕ РЫНОЧНЫХ ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ

Сборник научных трудов

№10 (245) 2021 р.

Периодичность–ежемесячник

Главный редактор Студинская Г.Я.
Компьютерная верстка и дизайн Сердюк В.Л.

Подписано в печать 29.10.2021 р.
Формат 60x84 1/8. бумага офсетная
Усл. печатных. листов 12,55.
Гарнитура Europе. Наклад 100 экз.

Государственный научно–исследовательский институт информатизации и моделирования экономики
Свидетельство о государственной регистрации печатного средства массовой информации
Серия КВ 22545–12445ПР от 20.02.2017 г.
Адрес редакции 01014, г. Киев, бул. Дружбы Народов, 38
<http://dndiime.org.ua/>, e–mail: zbornik@ukr.net

State Research Institute of Informatization and Economic Modeling

MARKET RELATIONS DEVELOPMENT IN UKRAINE

Collection of scientific works

No. 10 (245) 2021

Frequency – monthly

Editor-in-Chief G. Studinska
Computer design and design V.Serdyuk

Signed for printing on 29.10.2021.
Format 60*84. 1/8. Paper offset
Conditional Printed Sheets 12,55.
Headset Europe. Circulation 100 copies

State Research Institute of Informatization and Economic Modeling
Certificate of state registration of printed mass media
Series KV 22545–12445PR from 02.20.2017
Editorial address, 01014, m. Kyiv, bul. Druzhby Narodiv, 38
<http://dndiime.org.ua/>, e-mail: zbornik@ukr.net